

Téma:

**SZAKPOLITIKAI TANULMÁNY
KKV-FEJLESZTÉS**

Időszak:

2013. szeptember

Dátum:

2013. október 18.

SZÁZADVÉG
ALLOTTVÁNY

SZÁZADVÉG
gazdálkodásutató zrt.

STRATEGOPOLIS
KÖZMŰVELÉSI TANULÁSDOKTORI ÉS TUDÁSKEZELÉSI KÖZPONT

Az anyag az NFM_SZERZ/378/1 (2012) számú
szerződés teljesítésére készült.

Tartalom

Vezetői összefoglaló.....	3
I. A KKV szektor általános jellemzése.....	5
1.1 Vállalati konjunktúra indexek	5
1.2 Enyhe visszaesést jelez a K&H KKV indexe	6
1.3 Felmérés a KKV-k startégiai tervezéséről.....	7
1.4 Eredményt hirdettek a gazella pályázati felhívás	7
II. Elemzés	9
2.1 KKV-k jövedelmezősége.....	9
2.2 KKV-k export teljesítménye	11
2.3 Jó gyakorlatok a Small Business Act adatbázisa alapján.....	12
Közbeszerzési eljárások	13
Egyéb a vállalkozások működését elősegítő, információs és tanácsadói szolgáltatások	13
2.4 Elemzés: Kérdőíves felmérés a KKV-k megítéléséről	15
A fiatalok és középfokú végzettséggel rendelkezők inkább akarnak vállalkozni	16
A fiatalok pozitívabb képet alkotnak a vállalkozásokról.....	17
A kisvállalkozókat kell támogatni a válaszadók szerint	18
Az adózás elkerülése a nagyvállalkozásokra jellemzőbb a válaszadók szerint.....	19

Vezetői összefoglaló

Az Európai Unió tagországaiban, a vállalkozások körében végzett bizalmi felmérések szerint szeptemberben minden szektorban javultak a vállalkozások várakozásai. Magyarországon a hasonló módszertan szerint végzett felmérés alapján a bizalmi index további javulása figyelhető meg szintén minden szektorban. Az építőipari vállalkozások várakozásaiban megfigyelhető és az elmúlt hónapokban kibontakozó pozitív trend folytatódott.

A GFK felmérést végzett szeptemberben a KKV-k stratégiai tervezési gyakorlatáról. A vizsgálatból kiderül, hogy bár a vállalkozások nagyobb része rendelkezik üzleti tervvel, ezt többségük „szükséges rossznak” érzi. Azokat ritkán aktualizálják, a tervek nyomonkövetése nem megoldott.

A Nemzetgazdasági Minisztérium a Nemzeti Innovációs Hivatallal együttműködve még tavaly kidolgozott egy pályázati programot „Innovatív ötletekből gazellák technológiai inkubátorok és mentorálás segítségével” (röviden: Gazella) címen. A programban most hirdettek eredményt, négy inkubátorház kezdheti meg működését. A Gazella program hiánypótló jellegű Magyarországon. Célja három-négy technológiai inkubátor létrehozásának támogatása, amelyen keresztül innovatív induló cégek gyors növekedését tudják elősegíteni.

A veszteséges vállalkozások aránya a gazdasági válságot követően folyamatosan emelkedett, 2011-ben ugyanakkor megállni látszik a növekvő trend (2012-es adatok még nem állnak teljes körűen a rendelkezésünkre). A társas vállalkozások 35,5 százaléka, az egyéni vállalkozások 29,9 százaléka számított veszteségesnek 2011-ben. A mérleg szerinti eredmény alapján veszteségesnek tekintett vállalkozások aránya 2008-at követően csak az 50-249 fős és a 250 főnél nagyobb kategóriákban nem emelkedett. A nagyvállalatoknál 28,1 százalékról 24,6 százalékra csökkent a negatív eredménnyel rendelkező vállalkozások aránya 2008 és 2011 között.

Rövid elemzésünkben bemutattuk, hogy a mikro vállalkozások körében nőtt a nyereséget felmutatni nem tudó vállalkozások aránya a legnagyobb mértékben. A közepeseknél ugyanakkor nagyon lassan javul az eredmény-mutató. Indokolt ezt – jelentős foglalkoztatási potenciállal bíró kört – célzottan is támogatni. Ezzel kapcsolatban a KKV stratégia is fogalmaz meg célokat.

A hazai mikro- kis- és középvállalkozói kör kiviteli mutatóit részletesebben is megvizsgáltuk. Az egyértelmű, hogy az export legnagyobb hányada a 250 főnél többet foglalkoztató, nagyvállalkozásokhoz köthető. Tulajdonosi összetétel szerint a kivitel három-negyede a külföldi többségi tulajdonú cégeknél jelentkezik. A KKV-k a járműgyártásban, gépgyártásban és vegyiparban mutatnak erős export teljesítményt.

Októberben kérdőíves felmérést végeztünk a lakosság körében a vállalkozók megítéléséről. Továbbra is többségben vannak azok akik inkább alkalmazottként kívánnak dolgozni, bár a fiatalok körében egyre népszerűbb a vállalkozói életforma. A vállalkozók megítélése inkább pozitív, de sokan tartják még a vállalkozókat „kizsákmányolóknak” vagy olyanoknak, akik „csak a saját pénztárcájukra gondolnak”. Az életkor és az iskolai végzettség ezeken a kérdésekben meghatározó változó. Minél képzettebb vagy minél fiatalabb valaki, annál pozitívabb képet alkot a vállalkozókról.

A kérdőíves felmérésben megkérdezettek szerint a nagyvállalkozásokra jellemzőbb (43.5%) az adóelkerülés, miközben a kisvállalkozásokra „alig” vonatkoztatható ez a megállapítás (21.3%). A válaszadók alig 5 százaléka gondolja úgy, hogy egyik vállalkozói körre sem jellemző az adózás elkerülése.

A vállalkozókról alkotott pozitív kép kialakítása rendkívül fontos ahhoz, hogy emelkedjen a vállalkozói kedv és a vállalkozásukat kényszerből indítókkal szemben többségben legyenek a motivált vállalkozók.

Aktuális elemzésünkben KKV-fejlesztési jó gyakorlatokat mutatunk be. Az Európai Bizottság folyamatosan gyűjti és rendszerezi a tagállamok KKV-politikával kapcsolatos jó gyakorlatait. Két témakörben válogattunk jó megoldásokat: a közbeszerzési eljárásban való részvételt megkönnyítő és az egyéb, a vállalkozás működését megkönnyítő információkat szolgáló gyakorlatokból mutatjuk be a legfontosabbakat.

Korábbi jelentésünkben részletesen foglalkoztunk a KKV közbeszerzési eljárásban való részvételéről. Bemutattuk, hogy összességében és darabszámban a KKV-k részvétele nem marad el az uniós átlagtól, sőt meg is haladja azt. Elmaradásunk két területen van. Egyrészt a hatóságok (ide értve most az ajánlatkérőket) átlagos fizetési késedelme magasabb az átlagos értéknél, másrészt az elektronikus beszerzések elérhetősége alacsony. Magyarországon folyamatban van az új uniós közbeszerzési irányelv csomag elfogadása, ami ugyancsak megfogalmazza az elektronikus ügyintézés elterjesztésével kapcsolatos elvárásokat. Az elektronikus ügyintézés vállalkozó-barát kialakítására mutattunk be két jó gyakorlatot, amelyeket érdemes figyelembe venni a hazai rendszer felépítése során.

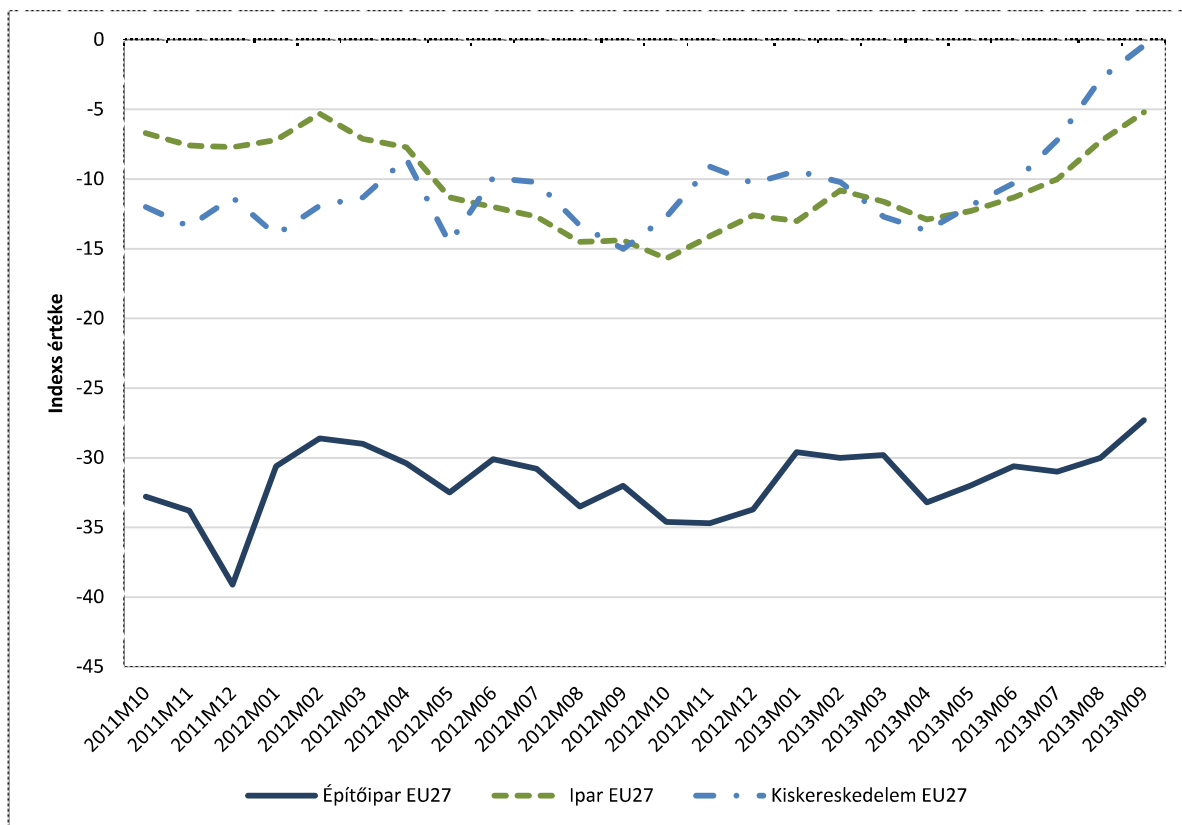
Magyarországon jelenleg a vállalkozások számára nem érhető el áttekinthető forrástérkép vagy olyan honlap, amely a különböző eljárási szabályokat képes átfogóan megjeleníteni. Erre határozott lépéseket irányoz elő az elfogadás alatt álló KKV Stratégia Intézkedési terve. A megvalósításban itt is érdemes a 2.3. részben bemutatott jó gyakorlatokhoz igazodni.

I. A KKV szektor általános jellemzése

1.1 Vállalati konjunktúra indexek

Az Európai Unió tagországaiban, a vállalkozások körében végzett bizalmi felmérések szerint szeptemberben minden szektorban javultak a vállalkozások várakozásai. Már az építőipari vállalkozások indexe is átlépte a -30-as szintet és folytatódott a lassú javulás. A kiskereskedelmi vállalkozások várakozásait mérő index októberben már pozitívba fordulhat.

1. ÁBRA: BIZALMI INDEXEK ALAKULÁSA AZ EU27 ORSZÁGOKBAN (MÉRLEG, SZEZONÁLISAN KIIGAZÍTVA)

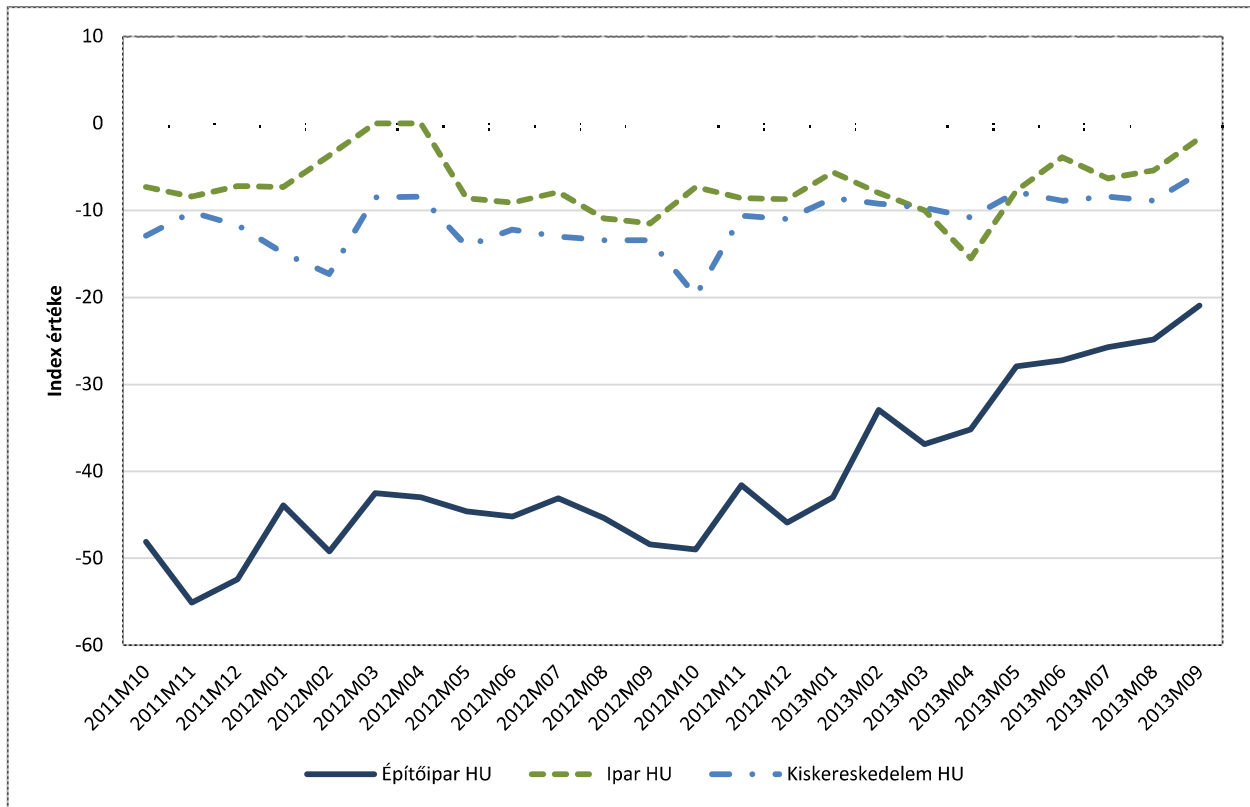

Forrás: Eurostat,

<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=teibs020&plugin=1>

Magyarországon a hasonló módszertan szerint végzett felmérés alapján a bizalmi index további javulása figyelhető meg minden szektorban. Az építőipari vállalkozások várakozásaiban megfigyelhető és az elmúlt hónapokban kibontakozó pozitív trend folytatódott. Az index értéke már egy éve – kisebb megszakításokkal – folyamatosan emelkedik.

2. ÁBRA: BIZALMI INDEXEK ALAKULÁSA MAGYARORSZÁGON (MÉRLEG, SZEZONÁLISAN KIIGAZÍTVA)

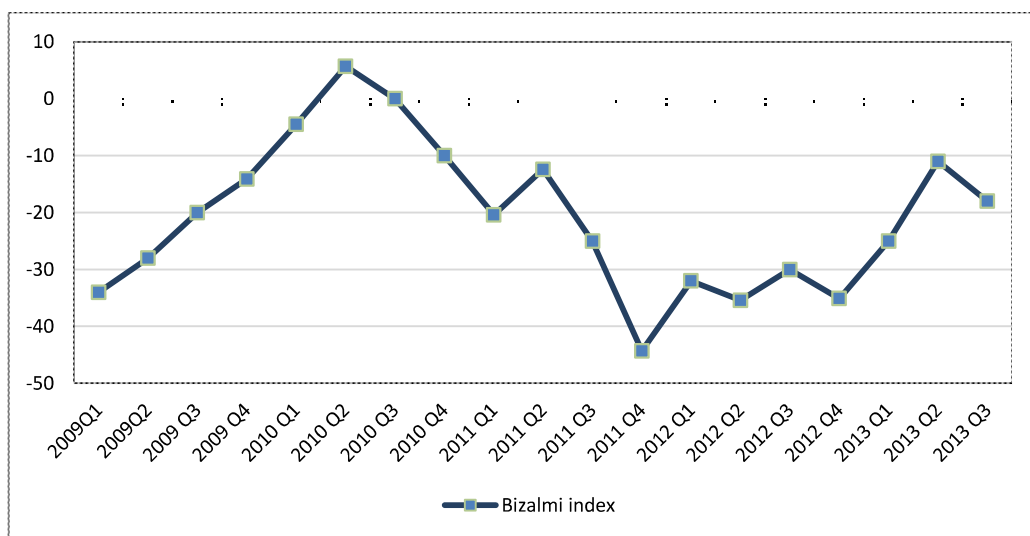
Forrás: Eurostat,

<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=teibs020&plugin=1>

1.2 Enyhe visszaesést jelez a K&H KKV indexe

A K&H kérdőíves felmérése szerint a harmadik negyedévben 7 ponttal romlott a KKV-k várakozásait jelző bizalmi index értéke. Az előző negyedév -11 pontos értékéről -18 pontra emelkedett a mutató értéke.

3. ÁBRA: K&H BIZALMI INDEX ALAKULÁSA

Forrás: K&H Bizalmi Index felmérés

A negatív irányú változás főként azzal magyarázható, hogy a vállalkozások a vállalati hitelkamatokat, a közterheket valamint a gazdaságpolitikát illetően is borúlátóbbak lettek. Az 500

hazai KKV megkérdezésével szeptember elején folytatott felmérés szerint a legborúsabban a mikrovállalkozások látják a jövőjüket.

Jelenleg a vállalkozások jövőbe vetett bizalmát meghatározó tíz tényező közül a közterhekkel kapcsolatos várakozások részindex értéke a legalacsonyabb, 11 pontos csökkenést követően mínusz 47 ponton áll. A pesszimizmus szektorfüggetlen. A csökkenés ellenére ismét az ipari, építőipari vállalkozások a legbizakodóbbak, azonban az agrárszektor bizalma fordult a leginkább negatív irányba, mivel mintegy 20 ponttal csökkent az előző negyedévhez képest – olvasható a közleményben.¹

1.3 Felmérés a KKV-k stratégiai tervezéséről

A CIB Bank Zrt. Megbízásából a GfK Hungára a KKV körében végzett kutatást, a magyarországi kis- és közepes vállalkozások tervezési, üzleti tervezési gyakorlatáról. A válaszadók 80 százaléka rendelkezik üzleti tervvel, de ezen vállalkozások 63 százaléka nem módosította a válság hatására a terveit, azaz egyfajta szükséges rosszként tekintenek a jelentés szerint a vállalkozások az üzleti tervre. A többségnél a kényszer szüli az üzleti tervet, azaz elenyésző azok aránya, akik tudatosan terveznek.

A stratégiai tervezés időtávja átlagosan 1,2 év, vagyis a többség csak egy évre tekint előre. Nagyon ritka a KKV-k körében a hosszú távú tervezés és annak folyamatos nyomonkövetése, éves frissítése – állapítja meg a kutatási jelentés.

1.4 Eredményt hirdettek a gazella pályázati felhívásban

Négy cég, az ACME Labs Zrt., az Aquincum Technológiai Inkubátor Zrt., a Digital Factory Zrt. és az iCatapult Technológiai és Üzletfejlesztési Zrt. győzött a Nemzeti Innovációs Hivatal (NIH) által meghirdetett, az inkubátorházakat támogató pályázaton. A több, egymásra épülő szakaszból álló, komplex program célja gyors növekedésre képes vállalkozások felkutatása, inkubálása és azok piacra lépésének támogatása. A programra összesen 2,1 milliárd forint áll rendelkezésre, melyből 250 millió forintot kapnak a most nyertes inkubátorházak, a többi a következő lépésekben kiválasztott start-up cégek.

A Nemzetgazdasági Minisztérium a Nemzeti Innovációs Hivatallal együttműködve még tavaly kidolgozott egy pályázati programot „Innovatív ötletekből gazellák technológiai inkubátorok és mentorálás segítségével” (röviden: Gazella) címen.

A Gazella program hiánypótló jellegű Magyarországon. Célja három-négy technológiai inkubátor létrehozásának támogatása, amelyen keresztül innovatív induló cégek gyors növekedését tudják elősegíteni. A technológiai inkubátorok a világ számos fejlett és fejlődő (és az EU szinte valamennyi) országában a gazdaságpolitikai eszköztár szerves és nélkülözhetetlen részévé váltak. Az innovatív kisvállalatok életciklusuk kezdeti szakaszában teljes körű támogatásra szorulhatnak, e támogatást komplex szolgáltatás-csomagukkal és speciális környezetükkel az üzleti inkubátorok nyújthatják számukra.

¹ <http://www.uzletresz.hu/penzugy/20131015-kkv-k-eloretort-a-pesszimizmus.html>

Ez idáig Magyarországon nem került kialakításra egy egységes, megbízható rendszer, amely a technológiai inkubátorokban rejlő lehetőségek megfelelő kiaknázásához teremtené alapot. Ahhoz, hogy a magyarországi induló innovatív vállalkozások elsősorban a nemzetközi porondon sikereket érhessenek el, hogy jól működő, eredményes vállalatokká, illetve kiugróan gyorsan növekvő gazellákká válhassanak, létre kell hozni egy megbízható és jól működő technológiai inkubátori rendszert.

A technológiai inkubáció egy a technológiai innovációs ötletekre alapuló induló vállalkozások számára átmeneti jelleggel biztosított komplex szolgáltatási rendszert jelent egy speciálisan kialakított környezetben. Célja, hogy olyan erőforrásokkal és szolgáltatásokkal (mentorálás - tanácsadás, oktatás - tréning, üzleti management, kockázati és kapcsolati tőke, stb.) lássa el az induló vállalkozásokat, melyek javítják e vállalkozások túlélési esélyeit életpályájuk kezdeti szakaszában és egyúttal alapot teremtenek a további intenzív növekedéshez és a későbbi nemzetközi piacra lépéshez, ezzel is nagymértékben hozzájárulva az adott ország gazdasági növekedéséhez.²

A 2,1 milliárd forintos kerettel futó pályázati program négy fő szakaszra osztható. Első szakaszban kiválasztják a támogatásra javasolt technológiai inkubátorházakat (erről a lépésről született most döntés). A pályázóknak „akkreditált technológiai inkubátor” címmel kell rendelkezniük és megfelelniük a pályázati kritériumoknak. A következő szakasz fő célja hogy a technológiai inkubátoroknak legyen elég befogadható, „életképes” projektjük. Egyéni feltalálók és induló vállalkozások pályázhatnak maximum 5 millió Ft-ra, amely a projekt legkorábbi szakaszában a technológiai ötlet műszaki, gazdasági megvalósíthatóságának vizsgálatára, a koncepció bizonyítására és a szellemi tulajdon levédetésére használható fel. A nyertes pályázók közül választhat az inkubátor 3-12 inkubálható projektet. A harmadik szakasz a tényleges inkubáció folyamata, amelyhez szintén direkt támogatás párosul. Végül, az utolsó szakaszban – továbbra is állami támogatás mellett – történik a piacra lépés és a tőkebevonás lehetőségének felkutatása.

Az egyes szakaszok logikailag egymásra épülnek, de ez nem jelenti azt, hogy egy adott technológiai vállalkozás csak akkor vehet részt a programban, ha az a teljes folyamaton végighalad.

A beérkezett 18 érvényes pályázatból 10-12 volt magas színvonalú, ezért a NIH 2014-ben a Gazella elnevezésű inkubátorprogram folytatását tervezi. Az inkubátorprogram a 2014–2020 közötti időszakban az innovációs politika fontos eleme lesz, az állam nagyra értékeli a 2009 óta felnőtt start-up közösséggel kialakult partneri kapcsolatot – tette hozzá Nikodémus Antal, a nemzetgazdasági tárca innovációs főosztályvezetője³.

² a „Technológiai start-up ökoszisztéma építés” c. pályázat által megfogalmazott célkitűzések alapján

³ http://www.napi.hu/belfold/megvan_az_első_negy_inkubatorhaz.567189.html

II. Elemzés

2.1 KKV-k jövedelmezősége⁴

A veszteséges vállalkozások aránya a gazdasági válságot követően folyamatosan emelkedett, 2011-ben ugyanakkor megállni látszik a növekvő trend (2012-es adatok még nem állnak teljes körűen a rendelkezésünkre). A társas vállalkozások 35,5 százaléka, az egyéni vállalkozások 29,9 százaléka számított veszteségesnek 2011-ben. A válságot követően, 2009-ben mindkét vállalkozói csoportban nőtt a nyereséget felmutatni nem tudó vállalkozások száma. A társas vállalkozások „sikeresebbek” voltak az eredmény javulása szempontjából, ebben a kategóriában a 2009. évi 37,4 százalékról 35,5 százalékra csökkent a veszteséges vállalkozások aránya.

1. TÁBLÁZAT: A VESZTESÉGES VÁLLALKOZÁSOK SZÁMA ÉS ARÁNYA

		2008	2009	2010	2011
Társas vállalkozások	Száma	89230	106.858	106.830	111.807
	Aránya	32,2	37,4	35,9	35,5
Egyéni vállalkozások	Száma	82387	82.080	84.060	79.234
	Aránya	27,9	29,5	29,9	29,9

Forrás: Adóbevallások alapján

A kettős könyvvitелű vállalkozásoknál a veszteséges vállalkozások arányát méretkategóriánként is meg tudjuk vizsgálni. Ebből kiderül, hogy elsősorban a mikro-vállalkozásoknál magas a veszteséges vállalkozások aránya, ami a válságot követően még tovább emelkedett. A vállalkozás méretének növekedésével csökken a veszteséges cégek aránya.

2. TÁBLÁZAT: A VESZTESÉGES KETTŐS KÖNYVVITELŰ VÁLLALKOZÁSOK ARÁNYA LÉTSZÁM-KATEGÓRIÁNKÉNT

	2008	2009	2010	2011
0-1 fő	36,4	41,0	39,9	38,9
2-9 fő	30,3	36,0	34,4	34,0
10-49 fő	20,9	25,0	21,8	22,1
Mkv átlag	32,4	37,6	36,2	35,7
50-249 fő	21,5	23,9	20,3	21,9
KKV átlag	32,2	37,4	36,0	35,5
250 főnél nagyobb	28,1	28,1	23,3	24,6
Átlag	32,2	37,4	35,9	35,5

Forrás: Adóbevallások alapján

A mérleg szerinti eredmény alapján veszteségesnek tekintett vállalkozások aránya 2008-at követően csak az 50-249 fős és a 250 főnél nagyobb kategóriákban nem emelkedett. A

⁴ 2013. júliusi elemzésünkben a Beruházások kapcsán részben foglalkoztunk a veszteséges vállalkozások arányának alakulásával. Most részletesebben is foglalkozunk a kérdéssel, a veszteséges vállalkozások egyéb jellemzőit is bemutatjuk.

nagyvállalatoknál 28,1 százalékról 24,6 százalékra csökkent a negatív eredménnyel rendelkező vállalkozások aránya 2008 és 2011 között.

3. TÁBLÁZAT: A KETTŐS KÖNYVVITELŰ VÁLLALKOZÁSOK ADÓZÁS ELŐTTI EREDMÉNYE FOLYÓ ÁRON LÉTSZÁM-KATEGÓRIÁNKÉNT (MRD Ft)

	2008	2009	2010	2011
0-1 fő	247	-57	85	-47
2-9 fő	278	301	208	282
10-49 fő	136	440	740	500
Mkv összesen	661	684	1 034	734
50-249 fő	349	453	369	132
KKV összesen	1.010	1.137	1.403	866
250 főnél nagyobb	675	876	825	978
Összesen	1.685	2.013	2.228	1.843

Forrás: Adóbevallások alapján

Az adózás előtti eredmény folyó áron számítva a 0-1 fős kategóriában rendkívül hullámzó volt az elmúlt időszakban. 2009-ben és 2011-ben is negatív volt az aggregált mutató. A teljes KKV szektor mutatója 1403 milliárd forintról 866 milliárd forintra romlott. A nagyvállalkozásoknál a mutató lassan javult 2008-at követően.

4. TÁBLÁZAT: A KETTŐS KÖNYVVITELŰ VÁLLALKOZÁSOK EREDMÉNYE ÖSSZETEVŐNKÉNT, FOLYÓ ÁRON (MRD Ft)

	2008	2009	2010	2011
Üzemi Eredmény	2.833	2.224	2.283	2.575
Pénzügyi Eredmény	-1.078,8	-48,4	-179,4	-934,7
Rendkívüli eredmény	-69,3	-163,4	124,4	202,8
Adózás előtti eredmény	1.685,0	2.012,6	2.228,3	1.843,4

Forrás: Adóbevallások alapján

A pénzügyi eredményesség mutató közül az üzemi eredmény és a rendkívüli eredmény javult 2011-ben, míg a pénzügyi eredmény és az adózás előtti eredmény csökkent egy év alatt.

5. TÁBLÁZAT: AZ EGYÉNI VÁLLALKOZÁSOK EREDMÉNYESSÉGE FOLYÓ ÁRON (MRD Ft)

	2008	2009	2010	2011
Főállású	9,4	-1,6	5,6	15,7
Munkaviszonya 36 órát eléri	5,6	5,4	6,5	8,2
Munkaviszonya 36 órát nem éri el	0,1	0,0	0,1	0,1
Nyugdíjas	5,4	3,6	5,1	8,7
Oktatási intézmény hallgatója	0,2	0,1	0,2	0,3
ÖSSZESEN	20,7	7,5	17,3	33,1

Forrás: Adóbevallások alapján

Az egyéni vállalkozások eredményessége jelentős ingadozásokat mutat, a főállású vállalkozók mutatója viszont határozottan javuló trendet mutat a 2009-es mélypontot követően. A mellékállásban dolgozók eredménymutatója valamivel „stabilabb”, kisebb kilengésekkel javult ebben a körben az eredményesség.

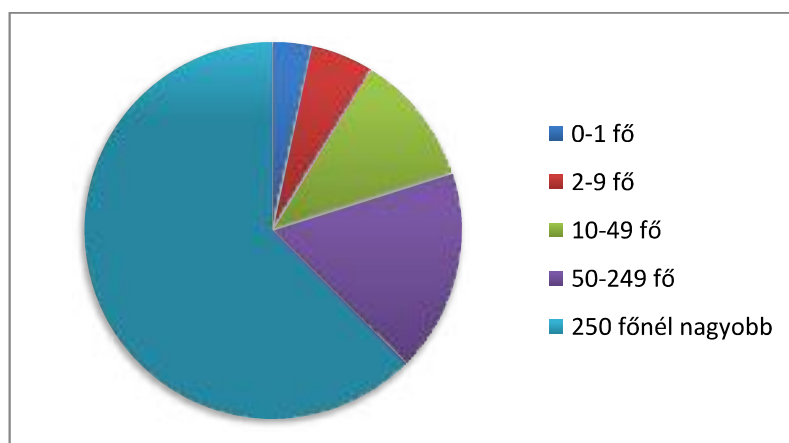
A közepeseknél nagyon lassan javul az eredmény-mutató. Indokolt ezt a – jelentős foglalkoztatási és növekedési potenciállal bíró kört – célzottan és kiemelten is támogatni. Ezzel kapcsolatban a KKV stratégia is fogalmaz meg célokat, amennyiben a vállalkozások méret szerinti differenciált fejlesztését helyezi előtérbe. A stratégia szerint külön pályázati felhívásokat kell a közepes vállalkozások számára meghirdetni, ami elsősorban innovációs és export-teljesítményük fejlesztését célozza. A KKV-politikának biztosítania kell továbbá az intézményi kereteket, hogy a közepes vállalkozások problémáikat, növekedési akadályait közvetlenül tudják kommunikálni a kormány felé (pl. középvállalkozásokkal foglalkozó „key account” menedzserek a KKV-politikát alakító tárcánál).

2.2 KKV-k export teljesítménye

A KKV szektor exportjának emelése, külpiaci aktivitásának növelése többször felmerül a kormányzati kommunikációban és az elfogadás előtt álló KKV stratégia is kiemelten kezeli a kérdést.

A hazai mikro- kis- és középvállalkozói kör kiviteli mutatóit érdemes részletesebben is megvizsgálni. Az egyértelmű, hogy az export legnagyobb hányada a 250 főnél többet foglalkoztató, nagyvállalkozásokhoz köthető.

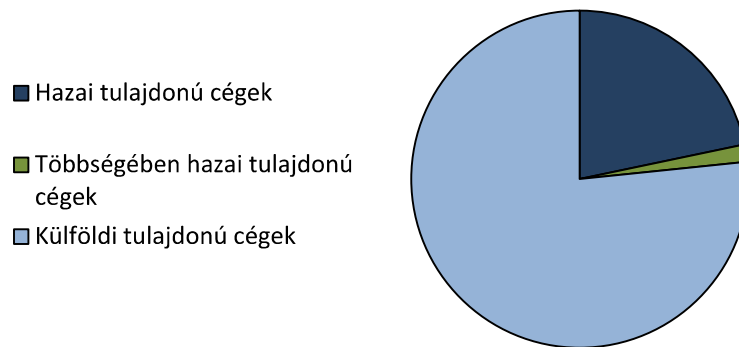
4. ÁBRA: A KETTŐS KÖNYVELÉSŰ VÁLLALKOZÁSOK TELJES 2011. ÉVI EXPORTÁRBEVÉTELÉNEK MEGOSZLÁSA LÉTSZÁMKATEGÓRIÁK SZERINT

Forrás: Társasági adóbevallás adatai alapján

A hazai exportárbevétel többségét a külföldi tulajdonú cégek adják. A kivitel utáni árbevétel több mint három-negyede köthető a többségében külföldi tulajdonú társaságokhoz. Az ábrából látható, hogy 2011-ben az export mintegy 77%-át külföldi tulajdonú cégek adták.

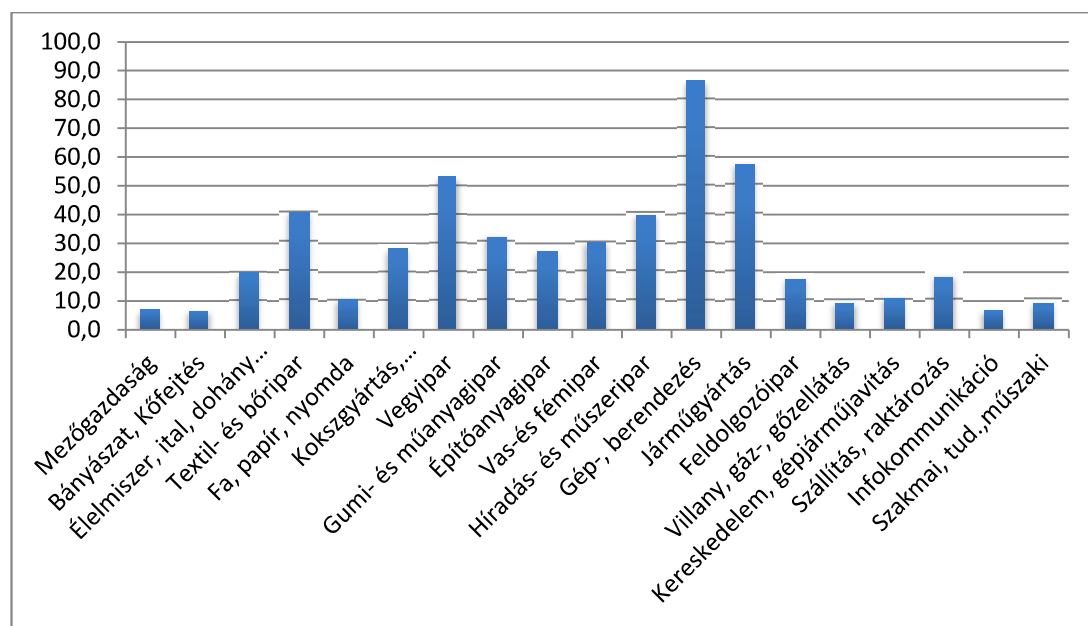
5. ÁBRA: EXPORT MEGOSZLÁSA A TULAJDONOSI SZERKEZET SZERINT

Forrás: Társasági adóbevallás adatai alapján

Az is jól látható, hogy az export nagy része néhány kiemelt ágazatra koncentrálódik.

6. ÁBRA: AZ EXPORTÁRBEVÉTEL A TELJES ÁRBEVÉTEL SZÁZALÉKÁBAN ÁGAZATONKÉNT 2011-BEN, HAZAI TULAJDONÚ VÁLLALKOZÁSOKNÁL

Forrás: Társasági adóbevallás adatai alapján

2.3 Jó gyakorlatok a Small Business Act adatbázisa alapján

Az Európai Bizottság folyamatosan gyűjti és rendszerezi a tagállamok KKV-politikával kapcsolatos jó gyakorlatait.⁵ Két témakörben válogattunk gyakorlatokat: a közbeszerzési eljárásban való részvételt megkönnyítő és az egyéb, a vállalkozás működését megkönnyítő információkat szolgáló gyakorlatokból mutatunk be párat.

⁵ <http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/best-practices/database/SBA/index.cfm?fuseaction=practice.list>

Közbeszerzési eljárások

Korábbi jelentésünkben részletesen foglalkoztunk a KKV közbeszerzési eljárásban való részvételéről. Bemutattuk, hogy összességében és darabszámban a KKV-k részvétele nem marad el az uniós átlagtól, sőt meg is haladja azt. Elmaradásunk két területen van. Egyrészt a hatóságok (ide értve most az ajánlatkérőket) átlagos fizetési késedelme magasabb az átlagos értéknél, másrészt az elektronikus beszerzések elérhetősége alacsony. Magyarországon folyamatban van az új uniós közbeszerzési irányelv csomag elfogadása, ami ugyancsak megfogalmazza az elektronikus ügyintézés elterjesztésével kapcsolatos elvárásokat. Az elektronikus ügyintézés vállalkozó-barát kialakítására mutattunk be két jó gyakorlatot, amelyeket érdemes figyelembe venni a hazai rendszer felépítése során.

Ausztria: pályázati portál (www.vergabeportal.at)

Az osztrák pályázati portál egy egységes online platform közbeszerzési eljárások lebonyolítására ajánlatkérőknek és ajánlattevőknek egyaránt. A pályázati kiírást követően a jelentkezők online nyújthatják be ajánlataikat.

A pályázati adatbázisban nemzeti és nemzetközi kiírások egyaránt megtalálhatóak. Ez magába foglalja a tartományi hivatalok és az állami hivatalok kiírásait is. Ezen kívül az Európai Unió Hivatalos Lapjában található pályázati felhívásokat, valamint egyes kelet-európai országok kiírásait is tartalmazza (pl. Bulgária, Lengyelország, Magyarország stb.)

Németország: hasonlóan működik a német <http://www.deutsche-evergabe.de/> portál, ahol szintén találhatunk nemzeti és nemzetközi kiírásokat is. A weboldal a teljes közbeszerzési folyamatot végigköveti a kiírástól az odaítélésig. A megoldás egyik kulcseleme egy olyan kommunikációs platform, amely a dokumentumok és adatok biztonságos cseréjét teszi lehetővé.

Anglia: két weboldallal egyszerűsítik az eljárásokat

A két web portál célja, hogy az angliai, illetve a walesi kisvállalkozások számára megkönnyítse a közbeszerzési eljárásokban való részvételt. A supply2.gov.uk portálon a beszállítók ingyenesen regisztrálhatják magukat, ismertethetik tevékenységüket, és megtekinthetik a régiójukban meghirdetett közbeszerzési lehetőségeket. A számukra érdekes hirdeteményekről e-mailértesítést kaphatnak, díjbefizetés ellenében pedig az Anglia-szerte rendelkezésre álló többi lehetőségről is tájékozódhatnak. E-mail értesítést kaphatnak az EU Hivatalos Lapjában közzétett közbeszerzési lehetőségekről is. A buy4wales.co.uk portálon a közbeszerzési tisztviselők ingyen lebonyolíthatják szervezetük közbeszerzéseit, a feladatokat ellenőrizhető módon delegálhatják, és bemutatathatják közbeszerzési tevékenységüket.

Egyéb, a vállalkozások működését elősegítő, információs és tanácsadói szolgáltatások

Magyarországon jelenleg a vállalkozások számára nem érhető el áttekinthető forrástérkép vagy olyan honlap amely a különböző eljárási szabályokat átfogóan megjeleníteni. Erre határozott

lépéseket irányoz elő az elfogadás alatt álló KKV Stratégia Intézkedési terve. A megvalósításban itt is érdemes a bevált jó gyakorlatokhoz igazodni.

Ausztria: kezdő vállalkozók támogatása a Bécsi Gazdasági Kamaránál

A gazdasági kamara által kialakított internetes portál általános információkkal szolgál a vállalkozásindítás témakörében, továbbá a kamara személyre szabott, ingyenes tanácsadást biztosít a kezdő vállalkozóknak. A szolgáltatáscsomag a következőket foglalja magában: a vállalkozásindításról és a hatóságokkal való kapcsolattartásról szóló tájékoztató füzet; a gazdasági vállalkozások működését szabályozó törvényt, a társasági jogot, a társadalombiztosítást, az adószabályokat és a pénzügyi támogatásokat ismertető ingyenes foglalkozások; telefonos tanácsadás; a vállalkozás vázlatos üzleti tervével kapcsolatos ingyenes, személyes tanácsadás (max. 1 óra). A kamara egyes kirendeltségein a vállalkozók az interneten keresztül is bejegyeztethetik cégüket.

Ausztria: Coaching fiatal vállalkozók részére

A program kezdő vállalkozóknak nyújt személyre szabott tanácsadást tapasztalt szakértőkön keresztül egy első bázisvizsgálat után. A fiatal vállalkozók konkrét kérdéseik alapján kapnak segítséget, amelyre egy 20 órás keret áll rendelkezésükre. Emellett kiegészítésként a www.unternehmerservice.at weboldalon található még egy ismeretterjesztő kiadvány „Felkészülés a banki beszélgetésre” címmel, valamint egy úgynevezett „Zahlen im Griff” controlling eszköz, amely a weboldalról ingyenesen letölthető. Az eszközt kifejezetten egyszemélyes illetve kisvállalkozások számára fejlesztették ki, azért hogy gazdasági adataikat folyamatosan ellenőrizhessék. A forgalom és a költségek megadása után a program kiszámolja a munkavállalói, gépjármű és személyes kiadásokat. Az eredmény egy átfogó költség – és eredmény előrejelzés a várható személyi jövedelemadó értékével együtt. Végezetül pedig különböző scenáriók ábrázolását is lehetővé teszi a program a forgalom, költségek és nyereség tekintetében.

Belgium: A nehézségekkel küzdő egyéni vállalkozók és cégtulajdonosok segítése

A nehézségekkel küzdő vállalkozásokat segítő központ (CED - Centre pour Entreprises en difficulté) a brüsszeli régió cégtulajdonosainak és önálló vállalkozóinak ad segítséget és tanácsot. Szolgáltatásai: csoportos tájékoztatás és tanácsadás hetente kétszer; szakmai helyzetelemzés; egyéni tanácsadás irányítási, stratégiai, pénzügyi, adóügyi kérdésekben, illetve a kereskedelmi és a szociális törvénnyel kapcsolatban; valamint a hét minden napján 24 órában hívható, ingyenes segélyvonal biztosítása titoktartási kötelezettséggel.

Anglia: Vállalkozásszervező eszköz induló és kezdő vállalkozások számára

A vállalkozásszervező eszköz az induló és kezdő vállalkozások részére létrehozott ingyenes egyablakos szolgáltatás. A felhasználóknak elektronikus úton kérdéseket kell megválaszolniuk üzleti elképzeléseikkel, illetve vállalkozásukkal kapcsolatban. Ezt követően személyre szabott

listát kapnak, mely lépésről lépésre ismerteti, mit kell tenniük (pl. üzleti terv kidolgozása, pénzforgalom megtervezése, személyzeti nyilvántartási rendszer kialakítása stb.). A feladatok végrehajtását online könyvtár segíti. Az eszköz az induló és kezdő vállalkozások valamennyi szükségletével kapcsolatban segítséget nyújt (adózás, szabályozás, üzleti tervezés, marketing, informatikai kérdések).

Csehország: Adó-portál

A Cseh Adóadminisztrációs Hivatal (CTA) 2006-ban indította el adó portálját, amelyben egy ún. "RSS (Really Simply Syndication)" szolgáltatást nyújt az adófizetők számára. A szolgáltatás keretein belül az adófizetők olyan fontos adózást érintő információkhoz juthatnak hozzá online, amelyekért egyébként személyesen kellett volna a CTA irodáiba elmenni, ezáltal tehát időt és pénzt takaríthatnak meg.

Dánia: portál a közintézmények szolgáltatásairól

A weboldal egyfajta összekötő elemként szolgál a vállalkozások igényei és a különböző közintézmények szolgáltatásai között. Az első verzióban 170 regionális és EU-s intézményt szerepeltetnek, amelyek valamilyen tanácsadói vagy finanszírozási szolgáltatást nyújtanak a vállalkozásoknak. A tervek szerint a jövőben magán intézmények is megtalálhatóak lennének az oldalon. A szolgáltatás tehát két részből áll: - egy internetes portál a különböző közintézmények finanszírozási és tanácsadó szolgáltatásaival. Ezen kívül a weboldal fontos része egy részletes kereső, amelyben a vállalkozók cégük adatait megadva (nagyság, alapítás dátuma stb.) vállalkozásra szabott, precíz találatokat kapnak.

Dánia: The Danish Foundation for Entrepreneurship – Young Enterprise program

A programot 2010 indították, célja a vállalkozói készség fejlesztése a dán fiatalok között, az alap-, közép- és felsőoktatásban egyaránt. Az iskolai szinteknek megfelelően különböző programokat dolgoznak ki a vállalkozói szemléletmód kialakítására, majd vizsgálják azok hatását a fiatalok szakmai életpályájának nyomon követésével (pl. a képzésben részt vevők közül hány indítanak a későbbiekben vállalkozást, milyen végzettséget fognak szerezni és mekkora jövedelemmel fognak rendelkezni). Honlapjukon (<http://eng.ffe-ye.dk/>) rendszeresen közzéteszik a programok hatását, eredményeit.

2.4 Elemzés: Kérdőíves felmérés a KKV-k megítéléséről

A Századvég csoport kérdőíves felmérést végzett október elején a lakosság körében a vállalkozók megítéléséről. Alapvetően arra voltunk kíváncsiak, hogy mennyire van pozitív képük a vállalkozókról, illetve inkább dolgoznának-e vállalkozóként vagy alkalmazottként.

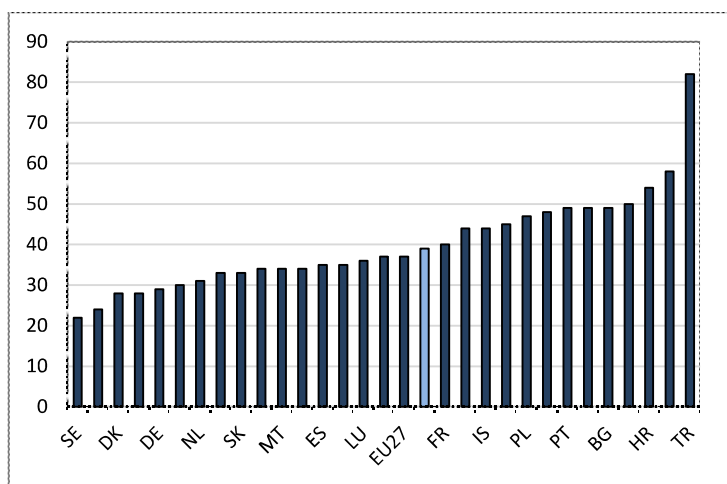
A felmérésében az Eurobarometer 2012-es felmérést ismételtük meg, illetve bővítettük új kérdésekkel. Az EU2020 célkitűzéseire illeszkedően egyre több tagállam fogalmazza meg az elvárást, hogy a gazdaság élénkítésének előfeltétele, hogy minél több új vállalkozás szülessen.

Egy új vállalkozás megjelenése egyúttal innovációt is jelent, hiszen új termékkel vagy szolgáltatással jelenik meg a piacon. A vállalkozók társadalmi megítélése ebből a szempontból rendkívül fontos. A vállalkozási kedv növekedéséhez szükség van a vállalkozók pozitív megítélésére is.

A fiatalok és középfokú végzettséggel rendelkezők inkább akarnak vállalkozni

Az Eurobarometer felmérése szerint a magyarok 39 százaléka akar vállalkozóvá válni, míg az EU-s átlag 37 százalék. A kérdőíven azt kérdezték, hogy ha választhatna, inkább alkalmazottként vagy inkább önfoglalkoztatóként dolgozna. A referenciaként tekintett Egyesült Államokban ez az arány 51 százalék. A kutatásba bevonták a még nem uniós tagállamokat is. Ezek közül Törökországban volt kiugró ez az érték.

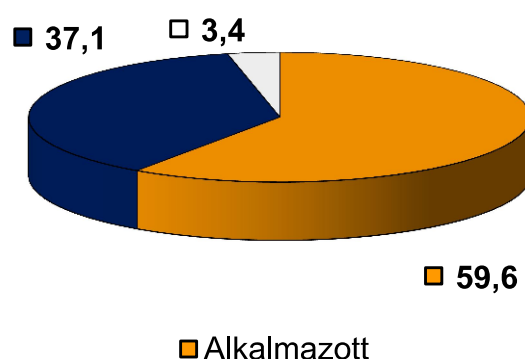
7. ÁBRA: ÖNFOGLALKOZTATÁST „VÁLASZTÓK” ARÁNYA A MEGKÉRDEZETTEK SZÁZALÉKÁBAN

Forrás: Flash Eurobarometer 354. http://ec.europa.eu/public_opinion/flash/fl_354_en.pdf

Aktuális felmérésünkben – bár módszertanilag nem teljesen összevethető az Eurobarometer felmérésével – tendenciájában hasonló folyamatok rajzolódtak ki. A megkérdezettek 37,1 százaléka indítana vállalkozást ha megtehetné, míg 59,6 százalékuk inkább alkalmazottként dolgozna. Kedvező tendencia, hogy a fiatalok inkább vállalkoznának: a 18-29 éves korosztályból a válaszadók 55,2 százaléka mondta, hogy inkább vállalkozóként dolgozna, az életkor emelkedésével ez az arány csökkenő, az 50 évesnél idősebbeknél már 30 százalék alatti a mutató értéke. A munkahelyi státusz szerint vizsgálva a tanulók vállalkozói hajlandósága a legmagasabb (47,3%), de magas a háztartásbelieké is (45,2%).

8. ÁBRA: HA ÖN VÁLASZTHATNÁ MEG, HOGY MILYEN TÍPUSÚ MUNKÁT VÉGEZ, A KÖVETKEZŐ LEHETŐSÉGEK KÖZÜL MELYIKET VÁLASZTANÁ (%)

Forrás: Századvég felmérés

Iskolai végzettség szerint vizsgálva meglepőbb az eredmény. A vállalkozói kedv az iskolai végzettség emelkedésével párhuzamosan nő, a középiskolai végzettséget követően azonban csökken. Ebben a körben 44,6 százalék lenne hajlandó vállalkozást indítani, míg a felsőfokú végzettségűeknél ez az arány 37,5 százalék.

Párt-preferenciák szerint az LMP szavazók lennének inkább vállalkozók (60,7%), őket követik a Fidesz-KDNP szavazók (45,3%). A sort az MSZP szavazók zárják (20,7%).

Igaz, hogy Magyarországon uniós összehasonlításban többen szeretnének vállalkozóvá válni, viszont – és ez a fenti idézett Eurobarometer felméréséből derül ki – kevesen tartják elképzelésüket megvalósíthatónak. A válaszadók alig 22 százaléka tartja öt éven belül megvalósíthatónak elképzelését (ez az arány az EU-ban átlagosan 35 százalék körül alakul).

A fiatalok pozitívabb képet alkotnak a vállalkozásokról

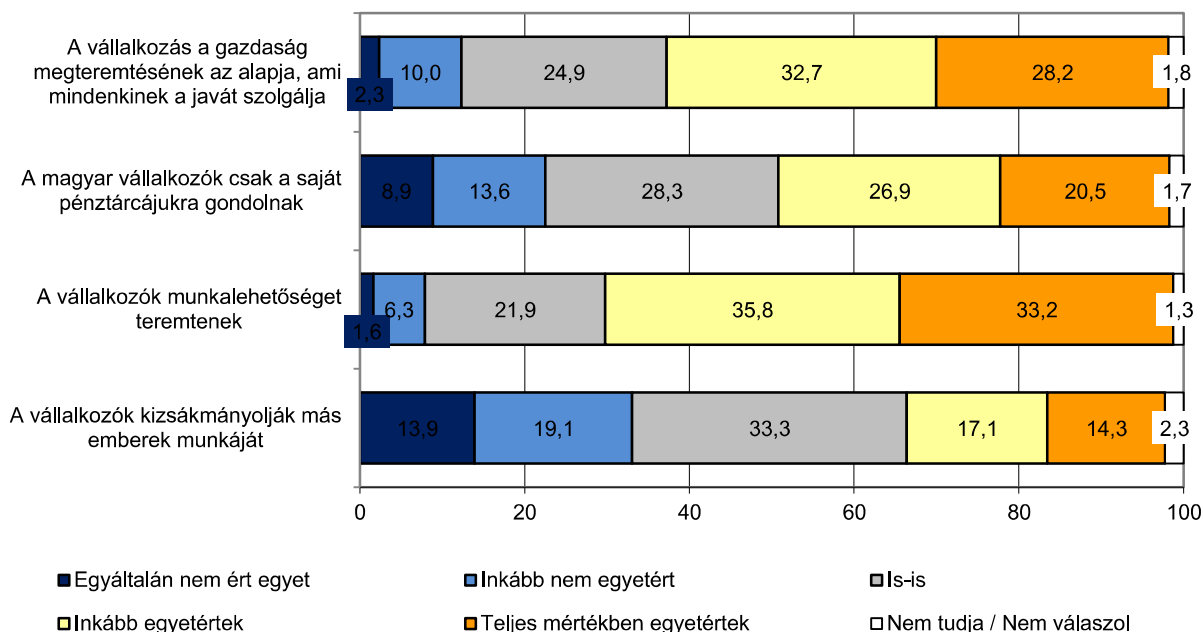
A magyar lakosság a vállalkozókról inkább pozitív, mint negatív képet alkot. Többen gondolják úgy, hogy a vállalkozások teremtik meg a gazdaság alapját (inkább egyetért és teljesen egyetért összesen 60,9%) vagy hogy a vállalkozók munkalehetőséget teremtenek (inkább egyetért és teljesen egyetért összesen 68%). Viszonylag magas ugyanakkor azok aránya, akik szerint a vállalkozások csak saját pénztárcájukra gondolnak (inkább egyetért és teljesen egyetért összesen 47,4%) vagy hogy a vállalkozók más emberek munkáját kizsákmányolják (inkább egyetért és teljesen egyetért összesen 31,4%).

A fiatalok pozitívabb képet alkotnak a vállalkozókról. A „kizsákmányolás” kérdésében statisztikailag igazolható, szignifikáns összefüggés mutatkozott. Az életkor emelkedésével többen értenek egyet a „vállalkozók kizsákmányolók” állítással. Az iskolai végzettséggel ugyanez a kérdés fordítottan arányos, azaz minél magasabb valakinek az iskolai végzettsége, annál kevésbé gondolja, hogy a vállalkozók kizsákmányolják mások munkáját.

A párt-preferenciák szerint vizsgálva a „vállalkozók kizsákmányolják más emberek munkáját” állítással legnagyobb arányban az MSZP szavazók értenek egyet (az 1-5-ös skálán, ahol az 5-ös

jelenti a teljesen egyetértet, átlagosan 3,54 pont), míg a Fidesz-KDNP szavazók a legkevésbé (2,87 pont).

9. ÁBRA: MENNYIRE ÉRT EGYET AZ ALÁBBI ÁLLÍTÁSOKKAL (%)

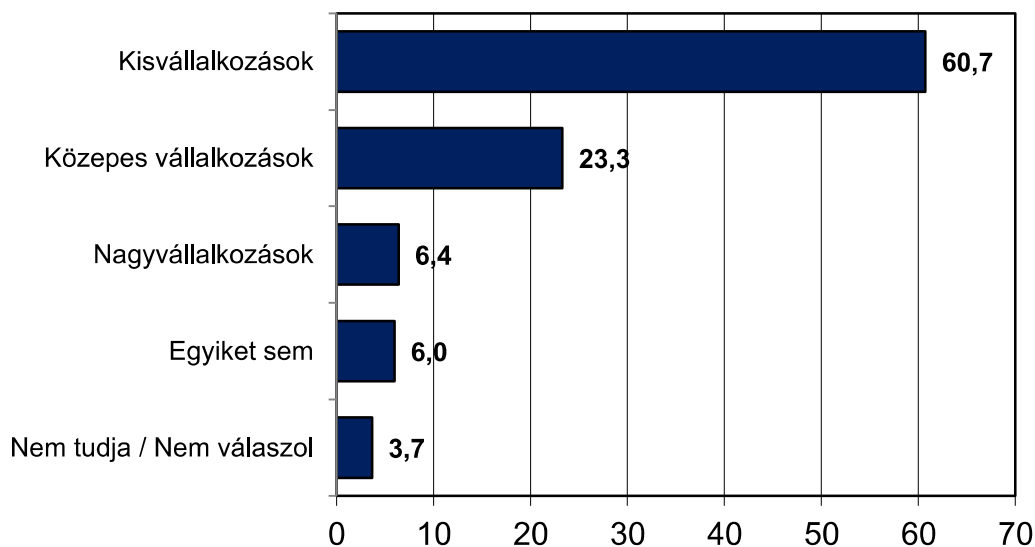
Forrás: Századvég felmérés

A kisvállalkozókat kell támogatni a válaszadók szerint

A Kormány szándéka szerint a 2014-2020-as uniós források 60 százalékát gazdaságfejlesztésre kívánja fordítani. Azon belül is elsősorban a KKV-k közvetlen támogatását tartja kívánatosnak.

A kérdőíves felmérésünk szerint a lakosság ugyancsak a KKV-k támogatását tartja szükségesnek. A válaszadók legnagyobb része a kisvállalkozásokat támogatná (60,7%). A kis- és közepes vállalkozások összesen 84 százalékot „kaptak”.

10. ÁBRA: ÖN SZERINT AZ UNIÓS FORRÁSOKBÓL MELYIK VÁLLALKOZÓI CSOPORTOT KELLENE LEGNAGYOBB MÉRTÉKBEN TÁMOGATNI (%)

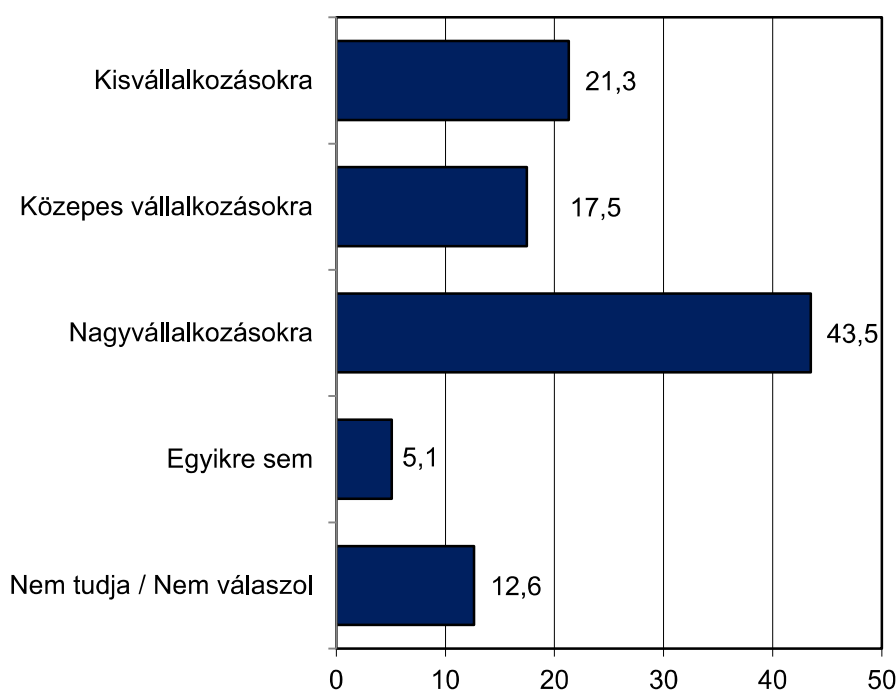
Korcsoporthok és iskolai végzettség szerint jelentős eltérések nem tapasztalhatók. Párt-preferenciák szerint vizsgálva a nagyvállalkozások támogatását az MSZP (13,8%) és a Jobbik (11,3%) szavazói körében javasolják az átlagosnál nagyobb arányban.

Az adózás elkerülése a nagyvállalkozásokra jellemzőbb a válaszadók szerint

A szürke gazdaság mérete egyes becslések szerint a GDP tíz százalékát is eléri. Az adóelkerülés méretét nehéz mérni, még nehezebb megmondani, hogy mely vállalkozói körre jellemzőbb az adók részleges vagy teljes be nem fizetése.

A kérdőíves felmérésben megkérdezettek szerint a nagyvállalkozásokra jellemzőbb (43.5%) ez a tevékenység, miközben a kisvállalkozásokra „alig” vonatkoztatható ez a megállapítás (21.3%). A válaszadók alig 5 százaléka gondolja úgy, hogy egyik vállalkozói körre sem jellemző az adózás elkerülése.

11. ÁBRA: ÖN SZERINT AZ ADÓZÁS ELKERÜLÉSE MELYIK VÁLLALKOZÓI CSOPORTRA JELLEMZŐ LEGINKÁBB (%)

Iskolai végzettség, életkor vagy párt-preferenciák alapján ebben a kérdésben sem figyelhetők meg jelentős eltérések.